УДК 81'23 **DOI 10.5281/zenodo.1087458**

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ КОД САЙТІВ НОВИН: КОЛЕКТИВНЕ АВТОРСТВО

Наталія Акімова
кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи,
Кропивницький інститут державного та муніципального управління,
вул. Левитського, 73, м. Кропивницький, Кіровоградська область, Україна, 25026
natasha-shadow@rambler.ru

АНОТАЦІЯ
У статті розглядається проблема авторства новин в інтернеті та її психологічні наслідки для реципієнтів. Запропонована теорія щодо пояснення колективного авторства в мережі. Визначені лингвістичні індикатори, що дозволяють виявити колективне автоство на сайтах новин. Наведено приклади з рунету та укрнету, зокрема проаналізовано кілька новинних анонсів, надано коментарі, що розяснюють неузгодженість, уривчастість, надлишкову багатозначність цих висловлювань. За допомогою низки ***методів*** *(аналізу та синтезу; описового, лінгвокультурного та концептуальнного аналізу тексту, моделювання, методу семантичних і прагматичних інтерпретацій) визначено інтенції та наслідки колективного авторства, акцентовано засоби мовленнєвого маніпулювання, проаналізовано нейролінгвістичні механізми розуміння, дискурсивний вплив інтернет-серодовища, представлена оцінка маніпулятивного потенціалу таких текстів. У* ***висновках*** *зазначено, що колективне авторство реалізується у тексті інтернет-новин через уявне цитування або трансформації прецедентних текстів, або механічне поєднання кількох текстів різної тематики, об'єднаних загальним коментарем. За умови вмілого використання цієї особливості створюється цілісне враження про події певного дня, між якими встановлюються асоціативні зв'язки таким чином, що одна новина підтверджує іншу. Але помилки колективного авторства відразу помітні, вони провокують критичне ставлення до повідомлення.*

Ключові слова: *колективне авторство, інтернет-новина, девіантна мовленнєва одиниця, інтернет-комунікація, психолінгвістика, нейролінгвістика, інтернет-лінгвістика.*

© Акімова Н., 2017

Для цитати:

Акімова Н. Психолінгвістичний код сайтів новин: колективне авторство. *Психолінгвістика. Психолингвистика. Psycholinguistics.* 2017. Вип. 22 (1). С. 15–25.

Вступ

Характерною ознакою сучасного світу є трансформація стосунків між людиною та суспільством. Змінюється розуміння понять індивідуальності, оригінальності, творчості, авторства. Все більшої ваги набуває корпоративна культура, командний дух, індивідуальна творчість йде у минуле. Розповсюдження інтернету дало змогу швидко встановлювати складні зв'язки, забезпечило користувача значною кількістю аналогічної інформації, посеред якої важко створити справді щось оригінальне. Ми живемо у світі варіантів. Через інтернет змінилися засоби масової комунікації та уявлення про комунікацію загалом. Опосередкованість спілкування призвела до того, що у комунікативному акті змістилися акценти від продуцента до повідомлення, поширився постмодерніський мем «смерті автора». Специфічне ставлення до авторства в інтернеті неодноразово наголошували провідні фахівці з інтернет-комунікації, підкреслюючи його анонімність (Колокольцева, 2011) та колективність (Асмус, 2005: 43; Горошко, Коломієць, 2012: 178). Зазначену рису можна вважати особливістю сайтів новин.

Мета статті – позначити, як специфічні уявлення про автора в інтернеті впливають на тексти новинних сайтів і які мають психологічні наслідки.

Методи і методики дослідження

Для досягнення мети дослідження було використано ***методи*** аналізу та синтезу – для підготовки теоретичної бази дослідження; описовий метод – для збору й аналізу мовного матеріалу; лінгвокультурний та концептуальний аналіз тексту (визначення змістовної структури, виокремлення ключових слів) – для класифікації відібраних мовних фактів; моделювання – для

побудови схем розуміння тексту сайтів новин; метод семантичних і прагматичних інтерпретацій, що передбачає комплексне тлумачення сенсу висловлювань на основі широкого контексту.

Результати дослідження

Колективне авторство реалізується у тексті, між частинами якого слабкий семантичний зв'язок через уявне цитування (спочатку подається нібито джерело новини, а далі текст так, як його зрозумів автор, що цитує), або трансформації прецедентних текстів, або механічне поєднання кількох текстів різної тематики, об'єднаних спільним коментарем.

Нюанси колективного авторства особливо помітні при трансформаціях прецедентних текстів. Таке явище досить поширене, зокрема у рунеті. Наприклад: «***Минздрав разрешил курить*** *в кино, но лишил ларьки переходного периода*» (РБК, 2012). Переосмислення відомого шаблону про шкоду куріння для здоров'я в контексті новинного анонсу має на меті активізувати увагу читача (тому текст починається з трасформованого прецедентного виразу) та задіяти досвід реципієнта для декодування нібито прихованої інформації. На етапі інтерпретації вислову за участю механізму аперцепції ймовірно будуть активізовані не лише мовленнєві центри лівої півкулі, й скроневі ділянки, де зберігається епізодична пам'ять (у випадку, якщо реципієнту відомий прецедент ний вислів «Минздрав предупреждает: «курение – это яд»). Після співвіднесення значення прецедентного тексту з його трансформованим варіантом буде задіяно механізм ймовірнісного прогнозування у спробі пояснити, навіщо первинний текст було змінено та яка його роль у даному контексті. Для перевірки своїх здогадів користувач за замислом копірайтера має скористатися посиланням. В аналізованому анонсі представлено такі риси новинної інтернет-комунікації як проникність (змішування різних стилів мовлення, зокрема розмовного та публіцистичного), схильність до мовної гри (трансформація прецедентного виразу), колективне авторство (використання початку прецедентного вислову, який продовжено відповідно до задуму автора новини), недотримання мовних норм (лексема «Минздрав» логічно не

узгоджується з частиною «*лишил ларьки переходного периода»,* оскільки у другій частині йдеться про явище з економічної сфери, а суб'єктом дії представлено Міністерство охорони здоровя), персоналізація (використання економічного терміна «переходний період» передбачає, що читач має орієнтуватися хоча б у широковідомих економічних поняттях). Новина сприймається як незрозуміла, незграбна та невдало сформульована, прецедентний вираз погано поєднується з іншим текстом, тому виникає відчуття штучності, прогнозується низький маніпулятивний потенціал анонсу.

Колективне авторство іноді представлено у формі уявного цитування, наприклад: *«**Посол**: **Россия** не отказывается от «**Турецкого потока**»* (РИА, 2016). Непорозуміння викликає вже перша текстова домінанта, яку можна тлумачити кількома варіантами: як новинне видання чи офіційну особу, правда, у другому випадку також не зрозуміло, який саме посол, якої країни, у якій країні. Подана у лапках назва також не досить поширена, тому потребує додаткових коментарів. Складнощі тлумачення цього анонсу виникають на етапі інтерпретації та емоційної ідентифікації. Інтерпретація ускладненна через відсутність коментарів до виразу у лапках, тому ймовірно буде задіяно механізм аперцепції, мовленнєві ділянки лівої півкулі (у встановленні сенсів слів «турецький» та «поток», до речі друге слово має кілька значень у досить різних сферах використання) та скроневі ділянки (у спробі відшукати спогади, де фігурує схожий вислів). Проте найважчою частиною розуміння цього тексту стане певно етап емоційної ідентифікації з кількох причн: по-перше, через невизначеність джерела повідомлення; по-друге, через метонімію «Россия», за якою приховано, хто саме з Росії, уряд, чи бізнесмени, чи ще якась категорія населення. Відповідно, за умов, коли не відомо ні джерело інформації, ні суб'єкт дії, складно свідомо встановити власне ставлення до описуваного. На етапі емоційної ідентифікації реципієнт скоріше за все буде керуватися механізмом ймовірнісного прогнозування, що позначится активністю вентромедіальної кори лівої півкулі та асоціативних ділянок правої півкулі у процесі встановлення емоційного смислу та узгодження його з контекстом та досвідом

читача. Надмірна складність цього анонсу спровокована такими рисами новинної інтернет-комунікації як колективне авторство, особливий мовленнєвий етикет (що реалізується у тому числі й у невиправдано широкому використанні метонімій). Загалом, анонс має помітний маніпулятивний потенціал, що реалізовано лексемою «посол», яка має семантику «поважної особи», проте анонімність цього посла залишає можливості для різних прагматичних спекуляцій. Прихованість суб'єкта дії за словом «Росія» також має викликати підозри. Цікаве формулювання «*не отказывается*» створює відразу кілька додаткових смислових відтінків, чи Росії пропонують відмовитись, а вона не може чи не хоче; чи у такій ситуації йдеться про благородний жест доброї волі, поблажливий вчинок щодо меншої, глупої, погано розвинутої держави (останній варіант тлумачення підтримує поширений у російських ЗМІ імідж Росії як «старшого брата»). Значну кількість девіантних мовленнєвих одиниць у цьому анонсі можна пояснити, враховуючи складний політичний контекст російсько-турецьких відносин, критичне ставлення світової спільноти до політики Росії. Текст, який, за задумом автора, певно мав представити Росію як тактовного та надійного партнера, в результаті аналізу девіацій сприймається зовсім інакше: хтось авторитетний, але не досить впевнений, щоб назвати своє ім'я чи посаду, підкреслює, що чи то уряд, чи то бізнес Росії сильно залежать від меншої за розміром та політичним впливом країни, і не можуть відмовитися від її «потока», як того вимагає політична ситуація, що склалася.

Яскравим зразком неузгодженості через колективне авторство вважаємо наступний приклад з рунету: «***Вести.net: гигант пал жертвою хакера, а «Яблоко» подвела «Голубая жаба***» (Вести, 2012). На етапі рецепції цей текст сприймається як складений з трьох частин: ***1 – «Вести.net:», 2 – «гигант пал жертвою хакера», 3 – «а «Яблоко» подвела «Голубая жаба***». Інтерпретація зазначених фрагментів послідовна. Складності декодування першої частини зумовлені гібридною формою написання (кириличний напис «***Вести»*** механічно поєднано з латинізованою частиною «***.net»***), початок тлумачення цієї частини передбачає участь механізму ймовірнісного прогнозування та активізацію мовленнєвих центрів лівої півкулі, як наслідок

реципієнт може дійти висновку, що цей фрагмент вказує на джерело інформації, певний сайт, оскільки частина «***.net»*** є типовим елементом у закінченні адрес сайтів інтернету. Проте таке трактування навряд задовольнить орбітофронтальну кору, тому що воно не узгоджується з досвідом: як відомо, адреси в Мережі пишуться повністю латиницею, рідше – повністю кирилицею. Змішані написання трапляються у назвах ресурсів, проте згаданий ресурс vesti.net/ зараз не функціонує. Схожий за назвою http://visti.net/ позиціонує себе як «ElVisti – ISP, information and content monitoring systems development and services. Построение и поддержка Internet-серверов. Web-хостинг и Co-location», що виключає його як ймовірне джерело цитування. Також «***Вести.net***» – це назва популярної російської телепередачі про те, як реальне життя переноситься у віртуальне. Пошукові сервіси інтернету у відповідь на запит «***Вести.net»*** надають посилання на рейтинговий новинний ресурс «Вести.Ru: новости, видео и фото дня» [http://www.vesti.ru/], на якому і був представлений аналізований анонс, виходить, що сайт цитує сам себе. Це виглядає не зовсім коректно та не зрозуміло, навіщо в такому випадку зазначати джерело, до того ж під псевдонімом «***Вести.net***», замість справжньої назви відомого сайту. Назване є підставами для виникнення когнітивного дисонансу, що ускладнює емоційну ідентифікацію щодо розуміння цього фрагменту. Другу частину тексту – ***«гигант пал жертвою хакера***» – також складно однозначно інтерпретувати через неконкретизованість. За участю лівої півкулі та механізму аперцепції можна встановити вторинний текст, що хтось значний постраждав від дій хакера, але навіть у такому формулюванні анонс скоріше нагадує натяк, ніж новину. На етапі емоційної ідентифікації важко встановити авторські інтенції, оскільки не зрозуміло, про що продуцент збирався розповісти: чи то про когось постраждалого (тоді емоційним фоном мало б стати співчуття, страх або зловтіха) чи про майстерність хакера (відповідно емоційном фоном могли б стати захват або страх). Не менше питань викликають результати інтерпретації третьої частини – ***«а «Яблоко» подвела «Голубая жаба»»***. Семантично цей фрагмент абсолютно не узгоджений, оскільки жодна з трьох його текстових домінант не має спільних

сем з іншими. Лапки навколо двох девіацій дають підстави розглядати їх як назви, але контекстуально відсутні підказки щодо їх референтів. У тлумаченні цього уривку реципієнт певно має керуватися механізмом аперцепції, активізувавши скроневі ділянки для встановлення суб'єкта й об'єкта дії. Колективність авторства цього тексту добре відчутна. Варіативність розуміння анонсу виникає через авторську неузгодженість, що виражається у гібридності (змішуванні латиниці та кирилиці – ***Вести.net***), функціонуванні особливого мовленнєвого етикету (зокрема, вживання власних назв без референтів – ***«Яблоко», «Голубая жаба»***), презентативності (вживання парафрази – ***пал жертвой***), фрагментарності (неузгоджені семантично частини штучно поєднуться за допомогою двокрапки та сполучника «а») та персоналізації (зрозуміти повідомлення хоча б частково може лише той, хто знає про яких гіганта, хакера, яблуко або блакитну жабу йде мова). Розуміння цієї новини без використання гіперпосилання навряд можливе. Та й на новину це повідомлення не схоже, більше нагадує натяк або шифр. На новинному ресурсі воно розміщено певно з метою привернути увагу, відволікти від чогось важливого, стимулювати некритичне сприйняття подальшого тексту та поширити меми щодо страху перед хакерами (який вигідний компаніям, що займаються розробкою програмного забезпечення та заробляють мільйони на захисті інформації), ненадійності ***«Голубой жабы»*** (за інформацію з гіперпосилання мова йде про маловідому компанію з розробки програмного забезпечення Blue Toad, яка таким чином отримала негативну рекламу) та співчуття щодо ***«Яблока» (***у цьому випадку йдеться про провідну світову компанію «Apple», яка підтвердила свою надійність щодо збереження особистих даних користувачів). Подібні анонси, на нашу думку, у першу чергу свідчать про низький рівень кваліфікації їх авторів, а потім вже підштовхують шукати якийсь потаємний код, що об'єднує подібні речення у цілісний текст.

Висновки

Отже, колективне авторство реалізується у тексті інтернет-новин через уявне цитування або трансформації прецедентних

текстів, або механічне поєднання кількох текстів різної тематики, об'єднаних спільним коментарем. За умови вмілого використання цієї особливості створюється цілісне враження про події певного дня, між якими встановлюються асоціативні зв'язки таким чином, що одна новина підтверджує іншу. Але помилки колективного авторства відразу помітні, вони провокують критичне ставлення до повідомлення, неоднозначність тлумачень, непорозуміння і небажання читати далі. Часто такі помилки реалізуються фрагментарністю текстів, що веде до послаблення асоціативних зв'язків.

Література

Асмус, Н. Г. Лингвистические особенности виртуального коммуникативного пространства: дис. на соискание уч. степени кандидата филологических наук: спец. 10.02.19 – «Теория языка». Челябинск, 2005. 265 с.

Вести.Ru: новости, видео и фото дня [Электронный ресурс]. URL: http://www.vesti.ru/

Горошко, Е. И. Текст эпохи веб 2.0: психолингвистический анализ [Электронный ресурс].URL: http://www.textology.ru/article.aspx?aId=207

Колокольцева, Т. Н. (2011). Интернет-коммуникация как зеркало основных тенденций развития и функционирования русского языка [Электронный ресурс]. *Грани познания.* 2011. № 4 (14). URL: www.grani.vspu.ru

Коломієць, С. С., Кулєзньова С. С. (2012). Жанрово-стильова домінанта в перекладі текстів інтернет-дискурсу. *Функциональная лингвистика*. 2012. № 3. С. 176–284.

Корреспондент.net – Останні новини України та світу. Корреспондент.net – свіжі новини дня [Електронний ресурс]. URL: http://korrespondent.net/

РБК – РосБизнесКонсалтинг – новости, акции, курсы валют, погода, доллар, евро [Електронний ресурс]. URL: http://www.rbc.ru/

РИА – Главные новости часа. Лента новостей «РИА Новости» [Электронный ресурс]. URL:: http://ria.ru/

УДК 81'23 **DOI 10.5281/zenodo.1087458**

ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ КОД НОВОСТНЫХ САЙТОВ: КОЛЛЕКТИВНОЕ АВТОРСТВО

Наталья Акимова

кандидат филологических наук, доцент кафедры социальной работы,

Кропивницкий институт государственного и муниципального управления,
ул. Левитский, 73, Кропивницкий,
Кировоградская область, Украина, 25026
natasha-shadow@rambler.ru

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается проблема авторства новостей в интернете и ее психологические последствия для реципиентов. Предложена теория относительно объяснения коллективного авторства в сети. Определены лингвистические индикаторы, позволяющие выявить коллективное автоство на сайтах новостей. Приведены примеры из рунета и укрнета, в частности проанализировано несколько новостных анонсов, предоставлено комментарии, объясняющие несогласованность, фрагментарность, избыточную многозначность этих высказываний. С помощью группы ***методов*** *(анализа и синтеза; описательного, лингвокультурного и концептуальнного анализа текста, моделирования, метода семантических и прагматических интерпретаций) определены интенции и последствия коллективного авторства, акцентированы средства речевого манипулирования, проанализированы нейролингвистического механизмы понимания, дискурсивное влияние интернет-среды, представлена оценка манипулятивного потенциала таких текстов. В* ***выводах*** *отмечается, что коллективное авторство реализуется в тексте интернет-новостей через воображаемое цитирование или трансформации прецедентных текстов, или механическое соединение нескольких текстов различной тематики, объединенных общим комментарием. При умелом использовании коллективного авторства создается целостное впечатление о событиях определенного дня, между которыми устанавливаются ассоциативные связи таким образом, что одна новость подтверждает другую. Но ошибки такого авторства хорошо заметны, они провоцируют критическое отношение к сообщению.*

Ключевые слова: *коллективное авторство, интернет-новость, девиантная речевая единица, интернет-коммуникация, психолингвистика, нейролингвистика, интернет-лингвистика.*

Для цитаты:

Акимова Н. Психолингвистический код сайтов новостей: коллективное авторство. *Психолінгвістика. Психолингвистика. Psycholinguistics.* 2017. Вып. 22 (1). С. 15–25 [на укр. языке].

UDC 81'23 **DOI 10.5281/zenodo.1087458**

NEWS SITES PSYCHOLINGUISTICS CODE: COLLECTIVE AUTHORSHIP

Natalia Akimova
Ph.D. in Philology, Associate Professor of the Department of Social Work,
Kropyvnytskyi Institute of State and Municipal Administration
73 Levytskoho Str., Kropyvnytskyy, Ukraine, 25026
natasha-shadow@rambler.ru

ABSTRACT
The article deals with the problem of Internet news authorship and its psychological consequences for recipients. The theory about collective authorship in the network is proposed. Linguistic markers to discover collective authorship in news sites are identified. There are examples from runet and ukrnet, particularly several news announcements have been analyzed, comments have been provided that explain inconsistency, fragmentary, surplus multiple meaning of these utterances. The ***methods*** *of analysis and synthesis, descriptive text analysis, lingvocultural and concept text analysis, modeling, method of semantic and pragmatic interpretations are used to define collective authorship intentions and consequences, to accent speech manipulation, to analyze neurolinguistic understanding mechanisms, Internet discourse impact, to represent manipulative potential of the texts. There are theses in the* ***conclusions****: the collective authorship is represented in the Internet news text through imaginary quotation, precedent texts transformation or mechanical combination of several texts with a common comment. The skillful use of collective authorship creates a holistic impression about the day events, sets associations that one news confirmed the another news. But collective authorship mistakes are immediately noticeable, they provoke a critical attitude to the message.*

Keywords: *collective authorship, Internet news, deviant speech unit, Internet communication, psycholinguistics, neurolinguistics, Internet linguistics.*

For citation:

Akimova, N. (2017). News sites psycholinguistics code: collective authorship. *Psiholingvistika – Psycholinguistics, 22 (1),* 15–25 [in Ukrainian].

References

Asmus, N. H. (2005). Lynhvystycheskye osobennosty vyrtualnoho kommunykatyvnoho prostranstva [Linguistic features of the virtual communicative space]. *Candidate's thesis*. Chelyabynsk [in Russian].

Vesti.Ru: novosti, video i foto dnya [Yelektronniy resurs]. URL: http://www.vesti.ru/ [Вести.Ru: news, video and photo of the day]. http://www.vesti.ru/ URL: http://www.vesti.ru/ [in Russian].

Goroshko, Ye. I. Tekst epokhi veb 2.0: psikholingvisticheskiy analiz *[The text of the Web 2.0 era: psycholinguistic analysis]*. URL: http://www.textology.ru/article.aspx?aId=207 [in Russian].

Kolokoltseva, T. N. (2011). Internet-kommunikatsiya kak zerkalo osnovnykh tendentsiy razvitiya i funktsionirovaniya russkogo yazyka [Internet communication as a reflection of the main trends in the development and functioning of the Russian language]. *Grani poznaniya – Facets of knowledge, 4 (14)*. URL: www.grani.vspu.ru [in Russian].

Kolomiets, S. S. & Kulyeznova, S. S (2012). Zhanrovo-stilova domínanta v perekladí tekstív ínternet-diskursu [Genre and style dominant in translating texts online discourse]. *Funktsyonalnaya lynhvystyka: Sat. scientific. works- Functional Linguistics: Sat. Sci. Works, 3, 176–284*). Simferopol: Krymskiy respublikanskiy institut poslediplomnogo pedagogicheskogo obrazovaniya [in Ukrainian].

Korrespondent.net – Ostanni novini Ukraïni ta svitu. Korrespondent.net – svizhi novini dnja. [Latest news from Ukraine and the world. Korrespondent.net – fresh news of the day]. ua.korrespondent.net. URL: http://ua.korrespondent.net [in Ukrainian].

RBK – RosBiznesKonsalting – novosti, akcii, kursy valjut, pogoda, dollar, evro [RosBusinessConsulting – News, Stocks, Exchange rate, weather, dollar, euro] www.rbc.ru. Retrieved from http://www.rbc.ru/ [in Russian].

RIA – Glavnye novosti chasa. Lenta novostej «RIA Novosti» [Key hour's news. Tape news «RIA News»]. ria.ru URL: http://ria.ru/ [in Russian].

Подано до редакції 20.06.2017;
Прорецензовано 16.07.2017
Прийнято до друку 17.07.2017